Muistio ympäristövaliokunnan kuulemiseen 17.10.2019

Maa- ja metsätalousministeriö, luonnonvaraosasto, metsä-ja bioenergiayksikkö Metsäneuvos Marja Kokkonen

Asia: HE /2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020

Hallitusohjelman linjaukset ja Kansallinen metsästrategia 2025

- Metsäpolitiikan toimeenpanoa ohjaa Kansallinen metsästrategia 2025 hallitusohjelmassa päätettyjen painotusten mukaisesti
- Hallitusohjelman mukaisesti hiilinieluja ja –varastoja vahvistetaan lyhyellä ja pitkällä tähtäimellä.
    - Laaditaan maankäyttösektorin ilmasto-ohjelma, joka tulee sisältämään toimenpiteet mm. metsien kasvun ja terveyden edistämisestä, suometsien ilmastokestävästä hoidosta, soiden ja turvemaiden päästöjen vähentämisestä ja metsäkadon vähentämisestä sekä metsäkäsittelymenetelmien monipuolistamisesta ja hiilinielujen vahvistamisesta.
    - Metsähallituksen omistajapoliittiset linjaukset päivitetään siten, että yhteensovitetaan paremmin kestävä metsätalous, puun saatavuus, luonnon monimuotoisuus virkistyskäyttö, ilmastopolitiikan tavoitteet ja maankäytön eri muodot. Metsähallitukselle asetetaan hiilinielutavoite.
    - Edistetään korkean jalostusarvon tuotteiden ja pitkään hiiltä varastoivien tuotteiden tutkimusta ja tuotekehitystä sekä sivuvirtojen hyödyntämistä
    - Metsälain toimivuus arvioidaan
    - Kestävän metsätalouden rahoitusjärjestelmä uudistetaan painottaen aktiivista ja oikea-aikaista metsien hoitoa ja luonnonhoitotoimia sekä ottaen huomioon hiilensidonnan kasvattaminen ja luonnon monimuotoisuuden parantaminen sekä metsätieverkon ylläpito.
    - Jatketaan panostamista hiilinielujen tutkimukseen, hiilensidonnan mittaukseen ja laskentamallien kehittämiseen
    - Pilotoidaan hiilen sidonnan ja varastoinnin markkinoita kotimaassa kuitenkin siten, ettei sillä korvata päästövähennyksiä
- Hallitusohjelman mukaisesti pysäytetään luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen Suomessa
    - Toteutetaan heikentyneiden elinympäristöjen tilan parantamisen toimenpideohjelma
    - METSO-ohjelmaa jatketaan ja uudistetaan sekä korotetaan sen rahoitusta.
    - Metsähallituksen luontokohteiden korjausvelkaa vähennetään suunnitelmallisesti vaalikauden mittaisella ohjelmalla ja korotetaan luontopalveluiden perusrahoitusta. Parannetaan luontomatkailun harjoittamisen edellytyksiä eri puolella Suomea.
    - Pilotoidaan ekologisen kompensaation käyttöä
    - Edistetään talousmetsien luonnonhoitoa. Myös Metsähallituksen mailla edistetään jatkuvan kasvatuksen menetelmiä.

- Kansallinen metsästrategia (KMS) 2025 päivitettiin 21.2.2019 valtioneuvoston päätöksellä. Strategialle asetetut päämäärät ovat:
    - Suomi on kilpailukykyinen toimintaympäristö metsiin perustuville liiketoiminnoille
    - metsäala ja sen rakenteet uudistuvat ja monipuolistuvat

- metsät ovat aktiivisessa, taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävässä ja monipuolisessa käytössä

- Kansallista metsästrategian toteuttamiseksi on priorisoitu 11 hanketta. Niiden lisäksi metsästrategian tavoitteita toteutetaan myös osana jokapäiväistä kehittämistyötä ml. alaisen hallinnon tulossopimusten toimeenpano sekä muiden strategioiden ja ohjelmien toteuttamista. Keskeiset hankkeet ilmenevät oheisesta kuvasta:

- MMM:n rahoittamat hankkeet v. 2020 liittyvät hallitusohjelman mukaisesti kestävän metsänhoidon ml. ilmastokysymykset, talousmetsien luonnonhoidon ja luontotiedon käytön edistämiseen sekä metsäalan tutkimus- ja kehitystoimintaan. Kehittämishankkeiden toimeenpanoa edistää vahvasti hallitusohjelman mukaisesti esitetyt lisäykset maankäyttösektorin ilmasto-ohjelmaan momentille 30.40.22 (+19,8 milj. euroa kattaen koko MMM:n toimialan).
- Tutkimustoiminnalla on suuri merkitys metsiin perustuvan biotalouden kehittymiselle, jota rahoitetaan osana Luonnonvarakeskusta momentilta 30.01.05. Kansallisen metsästrategian toteutuminen edellyttää myös muiden hallinnonalojen panostusta.

30.64 Metsähallitus

Metsähallituksen luontopalveluiden rahoitus, 30.64.50 (*Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät*)

Talousarvioesitys sisältää 1 milj. euroa hallitusohjelman kertaluonteista lisärahoitusta Metsähallituksen MMM:n hallinnonalalla olevien virkistyskäyttöä ja luontomatkailua tukevien rakenteiden ja palveluiden korjausvelkaan. Korjausvelan määräksi arvioidaan yhteensä 9 milj. euroa (virkistyskäyttöä tukeva rakenteet 7,5 milj. euroa, moottorikelkkaurat 1 milj. euroa ja digitaalisuusinvestoinnin 0,5 milj. euroa).

Korjausvelka jakaantui rahoitettavien virkistys- ja matkailukäyttökohteiden osalta rakenteittain (milj. euroa) vuoden 2018 lopussa seuraavasti:

Rakennukset	**1,102**
Rakennelmat	**3,606**
Reitistö	**2,398**
Sillat	**0,365**
Yhteensä	**7,471**

Alkuvuodesta 2019 valmistui moottorikelkkailun edellytysten kehittäminen osana kestävää luontomatkailua hanke (MOKEMA). Hankkeen toteutukseen liittyen maa- ja metsätalousministeriön pääluokasta rahoittavan Metsähallituksen moottorikelkkareitistön korjausvelka on noin 1,0 milj. euroa.

Matkailua luontokohteille voidaan lisätä ja ohjata elämyksellisellä digitaalisella tiedolla. Tavoitteena on, että kaikki eri toimijat (mm Visit Finland, muu matkailusektori) voivat viestiä kansallispuistoista ja muista merkittävistä luontokohteista yhteisillä viesteillä sekä kiinnostavin tavoin. Tähän tarvitaan uutta digitaalista sisältöä kansallispuistoista, ja muista Metsähallituksen hoidossa olevista retkeily- sekä kulttuurikohteista. Luontopalvelujen verkkopalvelut (Luontoon,fi , Retkikart-ta.fi) ovat osa matkailusektorin digiekosysteemiä. Näiden käyttöä osana hyvinvointiin ja liikuntaan perustuvaa matkailun markkinointia kehittään niin, että ne entistä paremmin tukevat ympärivuotista luontomatkailua. Digitaalisten ratkaisujen käyttöä asiakaspalvelussa ja opastuksessa laajennetaan. Maa- ja metsätalousministeriön osuus luontomatkailua ja virkistyskäyttöä tukevista digitaalisuusinvestoinneista on 0,5 milj. euroa.

Määrärahan 1 milj. euron lisäys on tarpeisiin nähden niukka eikä sillä pystytä vähentämään hallitusti MMM:n vastuulla olevien luontokohteiden palveluvarustuksen korjausvelkaa. Metsähallitus alkaa purkaa pienempien usein lähivirkistyskäytössä olevien retkeily- ja virkistysalueiden palveluvarustusta, jotta suurien matkailukeskusten ja valtion retkeilyalueiden palveluvarustuksen korjausinvestoinnit voitaisiin osin tehdä. Toiminnan kehittämiseen ja luontomatkailun edellyttämien uusinvestointien rahoittamiseen tällä kertaluonteisella lisämäärärahalla ei ole mahdollisuuksia.

Ympäristöministeriön ohjauksessa olevien Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien määrärahat ovat talousarvioesityksen momentilla 35.10.52. Määrärahan sekä investointiluonteiset että pysyvät lisäykset mahdollistavat hallitusohjelman mukaisen luontokohteiden korjausvelan suunnitelmallisen vähentämisen vaalikaudella.

Metsähallituksen liiketoiminnan tuloksesta ja tuloutuksesta

Metsähallituksen liiketoiminnan tuloksesta vuodelle 2019 on ennakoitu poikkeuksellisen korkeaa 148,9 milj. euroa. Tulokseen vaikuttavat niin puumarkkinoiden hyvä hintataso, tuulivoimahankkeiden hyvä tilanne kuin Metsähallituksen Metsätalous Oy:n 10 milj. eurolla korotettu käyttöoikeuskorvaus, joka aikaistaa tuloja

vuodella verrattuna osingon kautta tapahtuvaan tuloutukseen. Vuonna 2020 tilanne palaa normaaliuralle. Maa- ja metsätalousministeriö on alustavasti asettanut liiketoiminnan tulostavoitteeksi 125,9 milj. euroa. Alustava tuloutustavoite vuonna 2021 on 120,0 milj. euroa.

METSO-ohjelman rahoitus, 30.40.22 (*Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen*) ja 30.40.45 (*Metsäluonnon hoidon edistäminen*)

Momentin 30.43.22 (*Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen*) määrärahasta 0,43 milj. euroa on tarkoitus käyttää METSO-ohjelman valtakunnallisten kehittämishankkeisiin ja yhteistoimintaverkostoihin. Vuonna 2020 käynnissä olevilla hankkeilla pyritään mm.

- kehittämään lehtoalueiden kokonaisvaltaista luonnonhoidon suunnittelua ja toteutusta (Lehtometsien havinaa Pirkanmaalla –hanke),
- kehittämään uusia menetelmiä tulvametsien ja metsäluhtien löytämiseksi (Potentiaaliset tulvametsät ja metsäluhdat –hanke),
- lisäämään lajiesiintymätiedon avulla uhanalaisten lajien populaatioita turvaavien metsän- ja luonnonhoitoratkaisujen käyttöä (Lajiturva –hanke).

Käynnissä olevat verkostohankkeet päättyvät vuoden 2019 lopussa Uusi METSOn yhteistoimintaverkostojen hankehaku käynnistyi 15.10.2019 ja vuonna 2020 maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö käynnistävät yhteistyössä 1-3 verkostohanketta.

Momentilla 30.40.45 on käytettävissä 7 milj. euroa, josta käytetään KEMERA-ympäristötukeen noin 6 milj. euroa ja luonnonhoitohankkeisiin noin 1 milj. euroa. Määräraha mahdollistaa METSO-toimenpiteet noin 3400 hehtaarin alueella. METSO Vnp:n tavoitteena vuoteen 2025 mennessä on tehdä ympäristötukisopimuksia ja luonnonhoitotöitä yhteensä 82 000 hehtaarin pinta-alalla. Vuoden 2018 loppuun mennessä tavoitteesta on toteutettu runsaat 45 300 hehtaaria, josta ympäristötukisopimuksia 40 600 hehtaaria ja luonnon-hoitotöitä 4 700 hehtaaria. Esitetyllä määrärahatasolla päästää vuoden 2025 loppuun mennessä noin 65 000 ha toteutustasoon, mikä on noin 79 % valtioneuvoston periaatepäätöksen tavoitetasosta. Tavoitteen saavuttaminen edellyttäisi vuosittaista noin 10 miljoonan euron tasoa vuodesta 2020 alkaen sekä Suomen metsäkeskuksessa henkilöresurssien huomattavaa lisäämistä tähän toimintaan.

Kestävän metsätalouden rahoituslain mukainen ympäristötukikohteet ja luonnonhoitohankkeet ovat tärkeä osa METSO-ohjelman kokonaisuutta. Ympäristötukikohteen ytimenä on usein metsälakikohde, jota on täydennetty METSO-elinympäristöllä. Ympäristötukisopimuskohteet ovat pääsääntöisesti pienempiä (alle 5 ha) kuin yksityiset suojelualueet tai valtiolle ostettavat metsiensuojelualueet. Ne eivät siten korvaudu metsämaisemassa luonnonsuojelulain mukaisilla keinoilla. Monet metsänomistajat eivät myöskään ole valmiita muihin kuin määräaikaiseen suojeluun metsässään.

METSO-ohjelmaa toteutetaan maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön yhteistyönä. YM:n vastuulla oleva osuus METSO-ohjelman toteutuksesta (96 000 ha) tulee toteutettua HO 2019 –lisäyksillä.